

IS ER NOG VRAAG NAAR GOD – Leon Raph. A. De Jong

HOOFDSTUK 3: DE VRAAG NAAR GOD

*"Namen voor Hem, dromen, signalen,
diep uit de wereld aangewaaid."*

Huub Oosterhuis

*"De vraag of er wel een objectieve werkelijkheid bestaat,
buiten de mens om, maar die door hem gekend
en wetenschappelijk vastgelegd kan worden in eenvoudige wetten
die ook op hemzelf van toepassing zijn;
deze vraag is een hoofdvraag geweest in de twintigste-eeuwse natuurkunde.
De belangrijkste, beroemdste en meest vasthoudende voorvechter
om deze vraag met ja te beantwoorden was Albert Einstein.
De vraag is intussen, naar het schijnt definitief beantwoord.
Het antwoord is nee".*

A. van den Beukel ⁸

*"Bij de ontmoeting met de dood ontdekken we dat we staan
tegenover een duizelingwekkende, bodemloze, onkenbare werkelijkheid
– het bovennatuurlijke in zijn geheimzinnigste vorm.
In ieder van ons huist een oerhuiver
– een huiver voor nacht en opsluiting en het niets.
De religieuze rite verdrijft deze huiver
door ons te verenigen met de gemeenschap niet alleen hier,
maar ook in het land van de doden".*

Roger Scruton ¹⁹

*"Vroomheid is alleen een middel voor sociale eenheid
als zij niet als een middel wordt behandeld.
Vroomheid vervult haar functie als mensen doen wat vroomheid verlangt,
maar om geen andere reden dan dat de vroomheid het eist".*

Roger Scruton ²⁰

*"Ik ben de onuitsprekelijke stilte.
Ik ben het uitspreken van Mijn Naam".*
Spreuk uit de literatuur van de Gnosis

In het kleine ikonenmuseum op het Griekse eiland Corfu hangt een eeuwenoude ikoon van de "Anastasis": de verrijzenis van de Heer met Pasen. Eerst viel mij niet erg op, want uiteraard was hij geschilderd volgens de vaste regels, die voor afbeeldingen op ikonen gelden. De verrezen Jezus Christus stapt stralend-licht uit het diepe aardedonkere gat in de rots en voert met zijn linker- en rechterhand Adam en Eva mee in het licht: symbolen van de gehele mensheid die wordt gered, mannen en vrouwen. Tot zo ver kwam hij overeen met vele "Anastasis"-ikonen, die ik gezien had.

Maar ineens viel mij iets bijzonders op. Er waren veel meer rotsgraven afgebeeld, alle even aardedonker als het graf van Jezus. Plotseling keerde de ikoon zich als het ware binnenste buiten. Ineens "zag" ik, dat de zwarte gaten doorkijk gaven naar een duistere realiteit onder alles wat bestaat en leeft. Op het schilderij was onze dagelijkse werkelijkheid niet meer dan een dunne eierschaal op de onpeilbare afgrond van het duistere niets. De dood liet de echte, donkere werkelijkheid-onder-onze-zogenaamde werkelijkheid zien. Uit dat totale, duistere "niets" trad de verrezen Heer naar voren en voerde de geredde mens met zich mee in het licht.

Er waren geen afbeeldingen van deze ikoon verkrijgbaar in het winkeltje van het museum en fotograferen was niet toegestaan. Dus moest ik het doen met het mijzelf in het geheugen prenten van deze afbeelding en met de vraag, die door mijn hoofd bleef spelen: "Waarom boeide deze ikoon mij zo enorm? Wat heb ik erin gezien?" Ik ben er nog steeds niet uit. Ik benader het tegenwoordig vaak met de boven geciteerde uitspraak, die in een van de teruggevonden boeken van de Gnosis staat, maar waarschijnlijk ouder is; wellicht stammend uit Egypte tijdens de eeuwen voor Christus:

"Ik ben de onuitsprekelijke stilte.
IK ben het uitspreken van Mijn Naam"

Het "Ik ben" in deze uitspraken is de in het Midden Oosten gebruikelijke verwijzing naar het Goddelijke. Dit vinden wij terug in de uitspraken van Jezus, zoals de evangelisten ze opschreven: "Ik ben de ware wijnstok", "Ik ben de weg, de waarheid en het leven", "Ik ben het licht van de wereld", enz. Vanuit de kennis van het Aramees: de taal die Jezus sprak, weten wij, dat Jezus in deze uitspraken niet zozeer naar zijn eigen persoon verwees, maar naar het goddelijke-in-hem: het "IK BEN", verwijzing naar de geheime Godsnaam: JHWH. ¹⁸

God: naam voor de/het onbenoembare?

Aan Wie of wat zijn onze woorden geadresseerd, als wij in onze gesprekken, gebeden, vloeken, twijfels, gedichten en gedachten de aansprektitel "God" gebruiken? Naar Wie of Wat verwijst deze benaming? Tot Wie of Wat zijn onze daaropvolgende woorden gericht? Ligt dat voor iedere mens niet anders? Kan je eigenlijk wel een benaming gebruiken - dat ene woord "God" - voor Iemand/Iets, dat door mensen zo verschillend gedacht, geïnterpreteerd, beleden of afgewezen wordt? Is de benaming "God" niet als een geweldige container, waar de meest uiteenlopende goederen in gestopt zijn?

Gelovigen met een sterk gevoel voor geloofszekerheden zullen deze vragen waarschijnlijk met een hartgrondig "nee" beantwoorden. God is natuurlijk, zoals zij zeker weten, dat Hij is! Alle andere meningen zijn volgens deze overtuigd gelovigen vergissingen, dwalingen of nog erger. Zij moeten principieel van hun vaste geloof getuigen, of dit - zoals de apostel Paulus al schreef - welkom is of niet!

En vanuit onverwachte hoek krijgen deze gelovigen extra bijval: een aantal Nederlandse schrijvers, die – vaak vanuit hun jeugdervaringen – uiterst kritisch en afwijzend staan tegenover geloof en godsdienst, gaan ervan uit, dat werkelijke gelovigen zulke overtuigde mensen moeten zijn. Ik vermoed overigens, dat in deze vooronderstelling een verborgen agenda schuil gaat. Anders weten diezelfde critici immers niet meer precies tegen wie of wat zij hun pijlen moeten richten.

Bij deze zogenaamd overtuigd gelovigen voel ik mij niet erg thuis. Al was het alleen maar, omdat ik weet hoeveel ellende deze geloofshouding over de wereld heeft uitgestort. Brandstapels en kruistochten, godsdienstoorlogen en excommunicatie, verscheurende schuldgevoelens en familieruzies, vervolgingen en excuus tot volkerenmoord, uitstoting en verdachtmaking: deze zwarte wolken, die boven de godsdiensten hangen, zijn naar mijn mening geen kwalijke uitzonderingen, maar het rechtstreekse gevolg van een zeer eenzijdige invulling van de woorden "God" en "godsdienst".

Iemand, die het niet eens is met de overheersende interpretatie van geloof of moraal, is op hetzelfde ogenblik een tegenstander van de "ware God" en van "Gods wil". Dus voelen mensen zich in geweten verplicht om voor de "ware God" op te komen. En de geschiedenis leert, dat dan vaak allerlei verdachte, bijkomende redenen kunnen gaan meespelen, die zich afspelen in het niet-bewuste deel van onze geest – onzekerheid, angst, hebzucht, verlangen naar macht, sadisme – maar nu gecamoufleerd door het dunne laagje bladgoud van mijn heilige overtuiging: "God wil het!"

Ik zou dus een weg willen zoeken tussen twee rotsblokken: de rots van de absolute geloofsovertuiging: "God is zoals ik in Hem geloof en anders niet!" en die andere rotsvaste zekerheid: "God kan eenvoudigweg niet bestaan en wij kunnen er verder toch niets zinnigs over zeggen!" Zo kom ik op het pad, waarlangs ik een antwoord op al die vragen probeer te vinden:

Namen geven is niet vrijblijvend

In het Bijbelse scheppingsverhaal wordt verteld, dat Adam - de mens - aan alle dieren hun naam gaf. Meestal lezen wij dit als een soort van sprookjes-element - de mens kan spreken met de dieren - maar er zit een diepe waarheid in: zoals de mens ze noemde, zo zullen zij heten, zo zullen zij zijn. Want het geven van namen is niet zoiets als het plakken van een etiket op een pakketje: je weet nu de geadresseerde, maar de inhoud verandert er niet door. Het geven van namen verandert de inhoud van de/het benoemde wel degelijk.

Ik wil dit verduidelijken met een eenvoudig voorbeeld. Een en dezelfde vrouw kan de volgende benamingen dragen: secretaresse, buurvrouw, collega, vriendin, vrijwilligster, bejaarde, geliefde, enz.

Voor haar bestuur is zij een secretaresse. Zij wordt dan gezien en beoordeeld als een

accuraat iemand, gemakkelijk in de omgang, tot veel werken bereid, enz. En dat is waar, want zo is zij.

Voor de mensen in haar straat is zij een vriendelijke, wat afstandelijke vrouw, die in geval van nood tot veel hulp bereid is. Zij voelt niets voor straatfeesten en party's en ook urenlang theedrinken is niks voor haar. En dat is waar, want zo is zij.

Voor haar sportclub is zij een redelijk actief lid, die je ook kunt vragen voor bijkomende diensten, zoals het rondbrengen van het clubblad. In teamsport stelt zij zich gemakkelijk op als leidster. Toch heeft zij er weinig problemen mee, als een ander de leiding heeft. En dat is waar, want zo is zij.

Voor haar weinige vrienden is zij.....

Voor haar geliefde is zij.....

Iedere benaming roept bij deze vrouw andere capaciteiten en ook andere karaktertrekken naar voren. Het kan zelfs zo zijn, dat de mensen, die haar in de ene benaming kennen, haar niet zouden herkennen in de benaming van een andere levenssfeer. Haar persoon is als een mozaïek-van-namen. Zoals een mozaïek wordt opgebouwd uit een groot aantal zeer verschillende steentjes, zo is een medemens opgebouwd uit vele namen.

Zelfs als ik mijn moeder beschrijf en een van mijn broers doet dan hetzelfde, kan het lijken, dat wij het over twee verschillende vrouwen hebben. Toch zijn beide beschrijvingen waar. Deze verschillen handelen niet alleen maar over bijkomstigheden. Het gaat zelfs niet alleen over de verschillen in de belevingswereld van degenen, die de beschrijving geven. Neen, een persoon is in iedere situatie wezenlijk anders.

Een ander voorbeeld kan duidelijk maken, dat een mens werkelijk getekend kan worden door de naam, die hem of haar gegeven wordt. Toen ik zes jaar werd, bemerkte ik uit de reacties van mijn omgeving, dat ik lelijk rood haar had. Het pesten en treiteren maakte mij dat zeer duidelijk: ik heette "de rooie". En mijn reacties op dat getreiter maakten mij tot een jongen, die perfect paste bij de benaming. "Rooien" zijn immers – zei men - gesloten, dromerig, fantast, leugenachtig en soms opschepperig, onzeker, "dom", want slecht functionerend op school. Ik werd, wat ik in naam was: "Rooien zijn fantasten en leugenaars".

Omdat een mens een "knooppunt van betrekkingen" is (Henri Bergson) en iedere betrekking getekend wordt in een speciale naam, zijn namen niet alleen maar aanduidingen. Zij kunnen de zo genoemde persoon wezenlijk veranderen, maken of breken. Het maakt in de Rotterdamse samenleving van nu wezenlijk wat uit, wanneer je iemand "allochtoon" noemt in plaats van "Rotterdammer".

Dit alles overziende kom ik tot de voorlopige conclusie:

Als wij toch Namen voor de/het Onnoembare gebruiken,
Laat het dan zo mooi mogelijke en
zo heilzaam mogelijke Namen zijn!

Wie/Wat is voor ons Onbenoembaar?

De Engelse cultuurfilosoof Roger Scruton wijst er in zijn boven geciteerde boek op, dat met name de dood ons confronteert met het bovennatuurlijke in zijn meest geheimzinnige vorm: "Duizelingwekkende, bodemloze, onkenbare werkelijkheid".¹⁹ Zijn beschrijving komt overeen met mijn ervaring bij het zien van de Verrijzenis-ikoon op het eiland Corfu. Het ligt dan ook voor de hand, dat mensen, die op een of andere manier direct en wellicht onontkoombaar voor de dood geplaatst worden, nogal eens gelovig worden. Berichten over de bekering van veel ter dood veroordeelden in de gevangnissen van de Verenigde Staten van Noord Amerika bevestigen deze hypothese. Ik denk hier ook aan de beschrijvingen van de "bijna dood-ervaringen", die zeer vaak een religieus-troostende inhoud hebben.

Dit is natuurlijk niet de enige manier, waarop wij mensen met het onbenoembare in aanraking komen. De vreugdevolle verwondering bij de geboorte van een kind; het overweldigd worden door de immense ruimte en onbevattelijkheid van een berglandschap; de ontroerende schoonheid van een muziekstuk; de ervaring van een musicus of ander uitvoerend kunstenaar, dat niet hij of zij het meer is, die speelt, maar dat de muziek hen "overgenomen" heeft: dat "het" door hen heen speelt of spreekt; een diep-doorvoeld besef van onverdiende vriendschap en liefde; het gevoel na een dreigend ongeluk of ernstige ziekte, dat het leven mij "terug-gegeven" is; enz. Al die gebeurtenissen zijn ervaringen, waarvan wij zeggen: "Daar word ik stil van!" *"Er is vandaag weer veel meer dan er is"*, dichtte Richard Schuacht.

Even kom ik in contact met een diepere en grotere werkelijkheid dan de werkelijkheid, die ik in woorden en begrippen grijpen – begrijpen – kan. Mij kan dan zelfs de zekerheid overvallen, dat de zogenaamde werkelijkheid van alledag maar een dunne schil is op datgene, wat ik op die momenten als de echte werkelijkheid ervaar. Voor mij wordt de zogenaamde realiteit van elke dag een schijnzekerheid, die geen houvast voor het leven biedt, in vergelijking met die onnoembare en overweldigende "bovennatuurlijke" werkelijkheid. Dit was de weg, die onder anderen de Boeddha ging.

In het boven aangehaalde citaat vermeldt professor A. van den Beukel, dat het geheim der dingen ook in de natuurkunde en scheikunde weer ontdekt is. De vraag of er een objectieve werkelijkheid bestaat buiten de mens om, die door hem werkelijk gekend en wetenschappelijk vastgelegd kan worden, die vraag lijkt nu definitief beantwoord te zijn, ook vanuit de natuurwetenschappen. Dat antwoord is "neen".

Zelfs de "doodgewone" werkelijkheid waarin wij leven en die voor ons zo vanzelfsprekend is, is in wezen voor ons onkenbaar. Wij plakken er namen op, die de werkelijkheid voor ons hanteerbaar maken, in onze greep moet brengen, moet laten be-grijpen. Die begrippen, die namen, zeggen dus méér over ons, dan over de werkelijkheid.

Maar wat is de werkelijkheid nu echt? Het Mysterie gaat verscholen in elk mens, elk dier, elk ding en in de grote samenhang van alles wat bestaat en leeft. "Pan-en-theïsme", stamelt de theologie: de enige plaats, waar God kan zijn, is overal.

God is niet de "Totaal Andere". Het Onnoembare is even nabij als de wereld, waarin ik leef, als de adem, het water en het voedsel, dat ik nodig heb, als het lijf, waarin ik huis, als mijn geest, die mij verlicht. *"God, Gij zijt mij meer nabij, dan ik mijzelf nabij ber"* (St. Augustinus).

De/het Onnoembare is overal

*"Ik heb het licht zien doorbreken;
het verlichtte een poosje een klein veld.
En toen ben ik weggegaan en heb er
niet meer aan gedacht. Maar dat was de parel
van grote waarde, dat ene veld,
waarin een schat was verborgen. Nu besef ik
dat ik alles wat ik heb. moet geven
om het in bezit te krijgen. Het leven is geen najagen*

*van een wijkende toekomst noch hunkeren naar
een verbeeld verleden. Het is je als Mozes
omwenden naar het wonder
van de brandende braamstruik. Naar een licht
dat even vergankelijk lijkt als eens je jeugd,
maar dat de eeuwigheid is die je wacht".
(R.S.Thomas. Keltisch dichter ²³*

Mag ik voor dit alomtegenwoordige Onnoembare het woord "GOD" gebruiken? Ja en neen. Allereerst het neen. Ik moet me er goed van bewust zijn, dat zelfs dit woord de stilte van de sprakeloosheid doorbreekt; dat ook dit woord het woordeloze ervaren nooit adequaat verwoorden kan. Verwoorden is ook: de eerbiedige stilte van het niet-weten vermoorden. 2000 jaar geleden al schreef de Chinese wijsgeer Lao Tse: *"Het Tao, dat ik uitspreek, is het echte TAO niet"*. De Boeddha gaf er zeven eeuwen eerder de voorkeur aan om op elke vraag naar het bestaan en de eigenschappen van het goddelijke te glimlachen, de vinger op de mond te leggen en te zwijgen.

Nu het ja. Het mysterie in mijn eigen leven en in alles wat bestaat en mij omringt, is zowel huiveringwekkend als fascinerend. Door het een naam te geven, treed ik ermee in relatie. In twee betekenissen van het woord "relatieveer" ik de totale "vreemdheid", die het Mysterie is. De verslindende absoluteheid van bijvoorbeeld de doodsangst ("Wie God ziet, moet sterven", wisten de Joden) wordt getemperd tot een aanspreekbaar "GIJ", met een Naam en zelfs een gezicht. De duistere leegte wordt tot een verwachtingsvolle ruimte.

Om het met de woorden van Jezus Christus tijdens zijn afgrijselijke kruisdood te zeggen: de wanhoopskreet *"Mijn God, mijn God, waarom hebt U mij verlaten ?!"* bloeit open in het vertrouwvolle *" Vader, in uw handen beveel ik mijn levensgeest"*.

Van mijn kant treed ik in relatie met de diepste werkelijkheid van mijn bestaan. Ik leer mij ertoe verhouden, ja, er zelfs een band van verering en vriendschap mee aan te gaan. Ik leer er "GIJ" tegen te zeggen. Zo kan de duistere leegte tot ruimte-van-liefde groeien, die mij geborgenheid biedt, ondanks alles, dank zij alles. Ik spreek het Mysterie toe en maak het voor mij tot *"Vader"*, of *"Moeder"*, of *"Bron van al wat bestaat en leeft"*.

Een relatie met iemand of iets vraagt noodzakelijk om een naam. Ik moet de ander gericht kunnen aanspreken. De naam is als een kanaal, waardoor de vriendschap, de betrokkenheid op de ander, naar deze specifieke partner stroomt. De naam is de nauw omschreven golflengte, waarop de wederzijdse communicatie kan plaatsvinden. Zeker onze West Europese cultuur met zijn rijkdom aan woorden heeft namen voor de/het Onnoembare nodig, willen wij er een relatie mee kunnen aangaan. Anders zullen wij meestal niet in staat zijn het kanaal voor zo'n relatie open te houden.

Ik vind het overigens boeiend om te zien, dat ook in onze woordrijke cultuur een fenomeen als de Zenmeditatie, die bij wezen woordloos en objectloos tracht te zijn, tegenwoordig veel belangstelling trekt. Blijkbaar kent onze samenleving ook de "woordmoetheid", wanneer het over vragen van zingeving en religiositeit gaat. *"Ik ben zo bang voor al die mensenwoorden"*, dichtte Rilke al. *"Dit is dit en dat is dat! Ze denken er blijkbaar van uit te kunnen gaan, dat hun achtertuinje aan God grenst!"*

Namen wijzen op verbondenheid.

Namen verwijzen met veel meer respect naar de/het andere, dan begrippen dat doen. Een begrip meent de/het andere te kunnen grijpen en ontleden. Goethe verzette zich fel tegen het enthousiasme, waarmee het bericht werd verwelkomd, dat het Newton gelukt was een straal licht te ontleden. "Ontleden" vooronderstelt immers, dat het te ontleden object eerst "gedood" moest zijn. Lijken worden ontleed en als je iets levends ontleedt, vermoord je het. Aanvankelijk begreep men echt niet, waar Goethe het over had. Pas nu begint hier en daar enig besef te dagen, dat wij met al onze ontledingsdrift het milieu inderdaad aan het vermoorden zijn.

Een begrip koppelt de te begrijpen werkelijkheid los van de waarnemer. Ik moet immers proberen zo objectief en onbetrokken mogelijk de werkelijkheid te benaderen. Begrip gaat uit van onderscheid en scheiding: tussen mij en het object en tussen dit speciale object en al het andere. Dit maakt ons natuurlijk ook erg "gevoelloos" – zonder enige sympathie - in onze omgang met al wat bestaat en leeft. Wij zijn ons er niet van bewust, dat wij – als wij inderdaad los van alles wat bestaat en leeft zouden moeten bestaan – binnen een paar seconden waren overleden!

Zonder licht, lucht, water, voedsel, zwaartekracht, ben ik letterlijk "nergens meer". Dan word ik op mijn beurt "ontleed"!

Onze afstandelijke, objectieve, rationele benadering van al wat bestaat en leeft – onze poging tot be-grijpen - heeft dus een component nodig, die uitgaat van onze veel fundamenteelere verbondenheid en eenheid – onze sympathie - met diezelfde werkelijkheid. Want deze sympathie, dit besef van fundamentele verbondenheid bevat voor ons leven en ons concrete bestaan veel meer **waarheid**, dan onze benadering via begrippen. Ons verbonden zijn met elkaar en met alles wat bestaat en leeft is fundamenteeler dan onze rationele afstand en objectiviteit, zelfs fundamenteeler dan onze eigen unieke individualiteit. "*De zee is de golf; de golf is de zee*", zeiden mystici.

Ook in het godsdienstige denken moet er een tegenbeweging komen. De afstand en onverbondenheid, waarmee wij de ons omringende werkelijkheid meenden te moeten benaderen, heeft God op oneindige afstand geplaatst en Hem/Haar tot de "Totaal Andere" gemaakt. Nu bemerken wij, wat dit in ons denken over God en godsdienst veroorzaakte: God is achter de horizon van onze ervaring verdwenen en wij blijven wat verweesd achter. "Het zegt me allemaal niks meer", verzuchtten mijn studenten vijfendertig jaar geleden al.

Ook in de godsdienst moet naast het weten, dat God mysterieus en absoluut onbegrijpelijk is, het besef groeien, dat er geen God bestaat los van al wat bestaat en leeft, en dat niets van dit al, dat ons omringt en doordringt, ooit van God los kan zijn. De enige plaats, waar God kan zijn, is "overal". En alles – hoe triviaal ook – is dus "*gewoon heilig*", zoals Linda Sexson haar boek noemde.²¹

God: geen begrip, maar een Naam.

Namen "grijpen" niet, maar wijzen en verwijzen. Zij richten de aandachtige betrokkenheid van mij op de/het andere. Namen verwijzen naar verbondenheid en eenheid en duiden tegelijkertijd het unieke aan, dat deze - zo en niet anders genoemde - onderscheidt van alle anderen, van al het andere. Namen gaan dus uit van de fundamentele eenheid en samenhang tussen alles wat bestaat en leeft; en tegelijkertijd van de uniciteit van het individu. Verbondenheid en uniciteit: gegevens, die in onze wetenschappelijke cultuur heel vaak ontkend worden. Zij zouden ons immers verhinderen zo hardhandig, zo op winst gericht en als een "buitenstaander" met onze omgeving om te gaan.

Alles wat wij over God zeggen, zingen, denken, verkondigen, moet dus zijn als het geven van NAMEN. Het zijn liefdevolle verwijzingen naar die/dat Ene. Zij zijn "waar" zoals troetelnaampjes in het liefdesspel "waar" zijn. Een Boeddhistische spreuk zegt het zo: "*Het zijn vingers, die naar de maan wijzen. Hopelijk wijzen ze in de goede richting, maar raken doen ze de maan nooit*". Dit heeft als direct gevolg, dat het een kolossale relativering meebrengt van alle zogenaamde dogmatische en morele "zekerheden", waar veel godsdienstigen min of meer fanatiek aan vasthouden als

aan objectieve gegevens. Ik ben mij dat goed bewust en kan het niet anders zien dan bevrijdend.

Het is de bevrijdende kracht, die in de wonderlijke "eigenaam" van de Eeuwige gelegen is, zoals deze meer dan vierduizend maal in de bijbel voorkomt, maar door de Joden uit diep respect nooit hardop wordt uitgesproken: JHWH. In deze Naam komen twee ontzaglijke stromen van geestelijke energie samen: het eeuwenoude smeken van de mensen: "WEES ER". En het antwoord van de/het Onnoembare: "IK BEN ER". De smeekbede "is" het antwoord; het antwoord "is" de smeekbede. (prof. K. Waaijman)²⁴

"Ik ben het uitspreken van mijn Naam".

"De negenennegentig Namen van Allah"

Spreken over God wordt als poëzie: "Lees maar; er staat niet wat er staat". Er staan mensenwoorden, mensennamen, mensengedachten. Er staat niet de vreemde, lieve God, over Wie gezongen wordt. Of toch wel, - dit lijkt me heel belangrijk! - maar dan zoals mijn lief op een veel intiemere wijze aanwezig is in de liefdesnamen, waarmee ik haar noem, dan in de functionele omschrijvingen, die van haar gegeven worden. Ik ken mijn lief beter, wanneer ik haar probeer aan te voelen dan wanneer ik haar probeer te begrijpen.

Aanvoelen verwijst naar de unieke persoon die zij is. Het begrijpen deelt haar in bij bekende groepen en grijpt dus alleen maar haar functioneren, haar "buitenkant". Begrijpen classificeert; aanvoelen streelt. "*Men kan niet echt kennen zonder lief te hebben*", schreef St. Augustinus. Bij het pogen om te begrijpen sluit zich het innerlijke geheim van de mensen en van de dingen. Want haar unieke werkelijkheid is te heilig om gerubriceerd te mogen worden in algemene en meetbare grootheden.

Bij het respectvol aanvoelen heb ik kans, dat het geheim in de ander en in alles wat bestaat en leeft, zich voor mij opent. Het kennen wordt nu "verkennen" en "bekennen": een wederzijdse gave, een genade. Ik benader mijn lief met diep respect. Zij is mij heilig. De geliefde ander – of het geliefde andere – opent zich dan wellicht en durft het aan om mij de kwetsbare schoonheid van de binnenkant – de heiligheid - te laten zien en ervaren. God is rakelings nabij.

"Laten we elkaar liefhebben, want de liefde komt van God. Iedereen die liefheeft is een kind van God en kent God. Wie niet liefheeft, heeft God niet leren kennen; God is immers liefde. Nooit heeft iemand God gezien, maar als we elkaar liefhebben, woont God in ons en is Zijn liefde in ons volmaakt geworden". (1 Johannes, 4, 7-12.)

Hoe De Eeuwige, die te groots is voor namen, dan te noemen?

"Voor mij **maar één naam**", zei Johannes van het Kruis: "Mijn lief".

"Voor ons **drie namen**", zeggen heel veel christenen": "God is "Vader" van al wat bestaat en leeft; openbaarde zich in Jezus van Nazareth, zijn "Zoon"; leeft in ons als Levensadem, als "Geest".

"**Negenennegentig namen**", zeggen mystici binnen de Islam. "Geen honderd, want je mocht toch weer gaan denken, dat je Allah in een rond getal vangen kan".

"**De honderdste Naam**" zeiden Arabieren soms als grapje (of zit er toch een diepere bedoeling achter?) "Maar die Naam kennen alleen de kamelen".

"**evenveel namen als er gelovigen zijn**", suggereerden sommige Joodse wijzen, die de Bijbel becommentarieerden in de Talmoed.

"**Niet uit te spreken Naam**", "HaSjem": DE Naam, leert ons het Jodendom.

En als men zo maar, zonder meer vraagt: "Wat is **voor jou persoonlijk** de Naam van God?", dan is het veel beter om te zwijgen, raden veel spirituele scholen hun leerlingen aan. Want je gaat toch niet te koop lopen met diamanten?!

In de Talmoed staat een interessante beschrijving van een werkdag van God.²² Iedere werkdag begint God met drie uur lang de Thora te bestuderen. Kent de Eeuwige zijn eigen leefregels dan nog niet? Ja en neen. Hij beseft de diepste bedoeling ervan, maar hoe moeten die nu vertaald worden in de speciale tijd en in de speciale omstandigheden, die iedere dag, ieder jaar, iedere eeuw anders zijn? De Eeuwige moet dus steeds weer Zijn "Namen" laten aanpassen, wil Hij/Zij "bij de tijd" blijven, wil de Eeuwige er NU zijn voor ons. Zo is God iedere dag nieuw en wordt Hij/Zij steeds humaner. Voor mij is er met deze God en godsdienst goed te leven!

Voor wie er nieuwsgierig naar is: tijdens het tweede drietal uren van Gods werkdag zit de Eeuwige op zijn rechterstoel en ervaart dan, dat ieder levend mens schuldig is. Daarom zit God de volgende drie uur op de stoel van barmhartigheid om alles weer als nieuw te maken, zoals in den beginne. Het vierde blok van drie uur is God bezig met het bereiden van eten voor al wat bestaat en leeft. Dan gaat de Eeuwige spelen met het oermonster: Leviatan, want er staat geschreven (in psalm 104, 26) "*U heeft de Leviatan geschapen om ermee te spelen*".²²